Anul III. Budapesta 15 Julie 1904. Nr. 26

Abonamentul:
1 an ... ... 4 cor.
1/2 an ... ... 2 cor.
1/4 an ... ... 1 cor.

Numerul telefonului 59—21.

VOINȚA POPORULUI

Redacția și administrația: Szabad Szó BUDAPESTA, VII., István-ut 67.

Numerul telefonului 59—21.

Organul partiduluĭ socialdemocrat reorganisat din Ungaria. Foaie pentru poporul muncitor Român.

Redactor prim: **V. MEZÖFI.** — Redactor resp.: **D. Cienadi.**

Scrisoarea frateluĭ Traian Babuța din Saturĕu.

(Apel cătră frațĭ.)

Acest articol primit din afară, de la prietinul foaieĭ noastre **Voința Poporuluĭ** îl publicăm cu plăcere la loc de frunte.

Il dăm la tipar fără nicĭ o observare, că vorbește destul acest articol, încă prea mult.

Foarte cu mare întristare am cetit declarația care se află în prețuita noastră foaie **Voința Poporuluĭ,** adeca despre care ne scrietĭ că foaia noastră eară iĭ silită să apară numaĭ de douĕorĭ pe lună din partea slăbiciuneĭ poporuluĭ, precum și slăbiciunea noastră o cunoaștem, pentru că și noĭ maĭ de mult am avut 22 de foĭ și acum nu avem numaĭ 15 foĭ, dară sperăm că aceste 15 foĭ le vom ținea tot regulat. Maĭ departe adevĕrat este și știm că mulțĭ dintre frațĭ nu îșĭ reînoesc foaia, dară ce să le facem, că știm că tot spre rĕul nostru este că nu îșĭ reînoesc foaia.

Dară vĕ facem fraților de cunoscut, că aceĭ frațĭ carĭ v'au scris că eĭ nu pot ceti foaia în toată săptămâna din pricina că sunt foarte ocupațĭ cu lucrul, vĕ fac de cunoscut, că aceia îs numaĭ neşte mișeĭ și mincinoșĭ, aceia, carĭ n'au vreme să cetească în fiecare Duminecă cel puțin un ceas. Le spunem acelora în față că-s numaĭ neşte șarlatanĭ, cărora le place să șadă Dumineca în birt. Se vede că-s bețivĭ pentru că spun că n'au vreme să cetească odată într'o săptămână o foaie așa bună eĭ mințesc. Dară vreme au să cetească, așa dară nicĭ frățiile voastre de la redacție să nu le credețĭ, că eĭ numaĭ vreau să strice partida. Și noĭ suntem economĭ și sunt mulțĭ și slujbașĭ și toțĭ au în fiecare Duminecă vreme de cetit cel puțin un ceas s'au douĕ.

Insă noĭ am fi de părere că să apară foaia tot așa pentru că acum și cu adunările stăm rĕŭ și nu ne putem lumina, numaĭ cu foaia, așa dară știm și noĭ că sunt multe spese la partid, tocmaĭ de aceea scriem, că numaĭ acelora să trimitețĭ foaia, carĭ au plătit abonamentul.

*

Acest articol-apel ni-a venit de la fratele Traian Babuța președintele organuluĭ nostru din Saturĕu pe lângă scrisoarea următoare, scrisă de Constantin B. pe care earo publicăm, ca să fie de învĕțătură pentru toțĭ Româniĭ de pe fața pământuluĭ.

Eată-o.

Fraților! Prin acest mic articol, noĭ din comuna Saturĕu rugăm pe toțĭ frațiĭ nostri social-democrațĭ și vĕ zicem, că din toate puterile voastre să vĕ luptațĭ pentru partidul nostru social democrat reorganizat din Ungaria și pentru **Voința Poporuluĭ,** adeca să fie rĕspândită foaia partiduluĭ nostru prin toate colibele pentru că numaĭ așa putem scăpa de tiranĭ. Așa dară luptățĭ fraților și nu lăsațĭ ca foaia partiduluĭ nostru să fie silită a apărea earaș numaĭ de douĕorĭ pe lună pentru că spre rĕul nostru vă fi și spre pierzarea noastră, pentru că dacă cetim rar, maĭ iute vor putea fi uĭtate toate învĕțăturile cele bune.

Urmărițĭ pilda noastră fraților pentru că comuna noastră este numaĭ de 50 de numĕre și sunt foarte puținĭ cărĭ știu ceti și cu toate acestea avem 15 foĭ, așa dară fraților strigațĭ cu toțiĭ:

Trăiască Voința Poporuluĭ, trăiască partidul social-democrat reorganizat și noĭ cetitorĭ foaieĭ muncitorilor.

Saturĕŭ. **Constantin B.**

Scrisorĭ de la frațĭ.

Alegerea de notar. In numĕrul trecut din foaia **Voința Poporuluĭ** s'a scris și despre alegerea de notar din comuna noastră. Fiindcă în aceasta causă prea puțin s'a scris, de aceea vĕ rog să publicațĭ următoarele:

De vre-o câțiva anĭ la noĭ în comună într'una se aleg notarĭ comunalĭ. Că de se ce se aleg, aceasta nu o știm. Știm însă, că noĭ poporul am fost mulțămițĭ cu amêndoĭ notarășiĭ bĕtrânĭ, că Românĭ au fost ca și cum noĭ suntem. Insă cu domnișoru aiesta de acuma nu suntem de fel mulțămițĭ și eată pentru ce.

Domnișoru Kleidli nu-ĭ de noĭ și să fi rĕmas el notaraș în Bêrsa și maĭ departe, că de Bêrsa poate, că a făcut, însă de Comlăuș-ca în palmă.

Noĭ suntem o comună mare, dăm plată destul d bună notaruluĭ nostru, apoĭ și noĭ am popti ca și el să fie bărbat. Ce trecere va avea un fecior abia trecut de 24 anĭ la noĭ în comună? Cine îl cunoaște pe domnișoru Kleidli? Nime! Am auzit, că e prunc de misarăș din Boroșineu. Poate! Insă noĭ nu l cunoaștem nicĭ pe el, nicĭ pe părințiĭ luĭ, apoĭ atuncĭ cum să avem încredere într'ênsul și cuĭ să ne plângem, dacă nu-ĭ cunoastem părințiĭ?! Apoĭ cum să ne alipim de dênsul, când nu e de legea și nația noastră, am avut noĭ candidatul nostru, de ce nu a fost el candidat, că doară Român era ca și noĭ, apoĭ de ce să nu mănânce și un domn de Român colac, ci aĭ nostri, siraciĭ tot la mălaiu și domnișoriĭ ungurĭ tot pe colac să fie ținuțĭ: asta nu ar fi dreptate credem noĭ. Acuma dacă ni l-au pus domniĭ cu de-a sîla, haĭ să fie pus, că eară eĭ l-or alunga de la noĭ din notărășie și eară ne-or pune să alegem alt domnișor de al lor, de al domnilor.

Noĭ în comună eram înțeleșĭ cu conducătoriĭ nostri fireștĭ, ca să punem în scaunul notărășesc pe un Român, că să hălăduiască și aĭ nostri, că plata și veniturile nutarășuluĭ Comlăușenilor face cam **șease-miĭ de coroane la un an.** Zis și făcut. In preajma alegereĭ ne-am înțeles să plecăm la fișpanul de la Arad, ca să ne asculte rugarea. De conducător ne am ales pe învĕțătorul bătrân de la noĭ, pe Augustin Boțoc și ce se vezĭ?

In ziua plecăriĭ noastre la fișpanu nu-ĭ dascăl, nu-ĭ conducător ca în palmă!! Bine înțeles că Augustin Boțoc a fost cel maĭ mare în gură și vorbea de-a lungul și largul satuluĭ, că numaĭ Român să alegem și să ținem la olaltă ca ferul, că atuncĭ vom dobândi cu de-a bună seama. Eată, când eram ca să ne ajungem scopul, Augustin Boțoc a fost acela, care s'a lăpădat de noĭ.

Asta faptă a dascăluluĭ nostru nu-ĭ face cinste de fel și pe viitor ne vom feri de dêns, domnul învĕțător.

Asta o scriem aci ca să se știe.

Dar mergem maĭ departe.

Domnișorul Kleidli s'a lăudat prin sat, că de aceea a fost el substituit că să fie și ales, că pe el îl voește fibirău, vicișpanu și fișpanu și așa a vorbit și către comitet. Că vrutul au aceĭ domnĭ sau ba, noĭ nu putem ști, că de vorbit nu am putut vorbit cu eĭ, ci dăm cu socoteala, că l-au voit, că fibirău așa a făcut candidația, că numaĭ el să fie ales. Ba Kleidli a și înfruntat pe candidațiĭ de Românĭ, că de ce cutează eĭ să recurgă, când el îĭ musaĭ să fie ales!!! Auzĭ, auzĭ, lucru draculuĭ, apoĭ atuncĭ de ce-ĭ pe lume comitetul!? Poate d aceea ca să se acopere cu comitetul fără de-legi din aceasta țară?!

Noĭ știm, că Boțocul nostru a călătorit pentru candidatul nostru de Român, într'un loc ap atuncĭ de ce n'a călătorit și cu deputațiunea la fișpanu pentru candidatul de român!? Spesele d la Comlăuș până la Arad și napoĭ fac tocmaĭ coroană, apoĭ atâta am fi putut noĭ aștepta s cheltuiască pentru binele comuneĭ noastre, că noĭ de vre-o 30 anĭ cheltuim pentru el destul din a nostru, că așa știm, că plata șĭ-o capătă regula și toate celelalte ce are a căpăta le căpată.

Dar ne-am scârbit de învĕțătorul nosru c desăvârșire, **când după alegerea sau mai bine zis, după punerea de notaraș aluĭ Kleindli,** el a fost acela, care l'a bine cuvêntat în numele poporuluĭ.

Fain lucru.

Noĭ, plugariĭ ne-am scârbit de fapta asta învĕțătoruluĭ nostru, pentru care întêmplare tristă îĭ dăm sfatul, ca să se retragă din slujbă, că noi ne-am săturat de el și de învĕțăturile ce le poate da de acum înainte copiilor nostri, adeca, că **una să vorbească și alta să facă.** Cu așa sfaturĭ se strică poporul și se duce la perire.

Eată dar ce om este învțătorul nostru Augustin Boțoc, apoĭ nu stim noĭ, că părintele episcop de la Arad știe despre isprava asta a dascăluluĭ nostru și oare cum îĭ place MărieĭSale de un atare dăscălaș care e asesor conzistorial și alegător de episcopĭ ortodoxĭ româ̂nĭ?! Oare cu așa conducătorĭ va păzi Măria Sa biserica și școala de nazaricușĭ și socialiștĭ?!

Ce zice la toate acestea Oncu, cre — om corect fiind — îĭ place ca numaĭ cu oamenĭ corecțĭ să steie de-a vorba!?

Și Augustin Boțoc se laudă și astăzĭ cu prietinia luĭ dr. Oncu!!

Drept este aceasta domnule dr. Niculea Oncu?

Noutățĭ.

Frații Sibul din Chichinda-mare, carĭ au omorît pe deputatul Eremits Pál în uliță, ziua la ameazĭ în orașul Chichinda, au fost achitațĭ de către tribunalul din Seghedin. Motivul pentru care au fost mântuițĭ de pedeapsă a fost, că n'au fost la sine, când l au omorît. Sentința a fost aprobată de ceĭ de față.

Tot la aceasta pertractare s'a adevĕrit, că Eremits a fost cămătarul cel maĭ fără suflet dintre ceĭ mulțĭ, aflătorĭ prin Torontal.

Și averea Sibul-eștilor — care făcea 100,000 de coroane — a ajuns cu înșalătorie pe mâna luĭ Eremits, care era tot-odată și fișcal — cu un preț aproape de bătjocoră.

Dumnezeu nu bate cu bâta!!

Pentru 40 de marce în America. Societățile de călătorie pr mare au făcut guvernuluĭ nostru o propunere și anume că eie **vor duce**

un **emigrant din Fiume până în America cu 40 de marce.** Societățile acestea fac concurență societăței **Cunard Line,** cu care guvernul a făcut contract ca să ducă emigranții din țară la America.

Votul Poporuluĭ a fost — cică — foaie socialistă, aĭ căreĭ domn redaflor ceva Voichescu a fost tras în procces pentru 39 de articolĭ dar nu erau scrișĭ în ințeles social-democrat, ci în tnțeles anarchist.

Voichescu, fost calfă de morar și maĭ pe urmă redactor ca și Russu Șirianul, fost șogârț de timar, e tras la rĕspundere pentru ticăloșiile scrise la eĭ în foaia-fleac. care s'a dus draculuĭ pe ceea lume.

In ceas bun și ceĭlalțĭ după foaie cât de curênd.

Dionisie Cienadi redactorul foaieĭ noastre și membru în comitetul executiv al partiduluĭ nostru social-democrat reorganizat după o închisoare de o lună și 3 zile a eșit din închisoare. Fratele și redactorul nostru a eșit sdravĕn, teafăr, voĭnic și sănătos și tot acelea gândurĭ nutrește: «înainte pentru adevĕrurile luminătoare ale social-democratieĭ.»

Câțĭ s'au omorît în Pesta. Magistratul orașuluĭ Budapesta a scos o căticică de sub tipar, în care scris este. că de la 1896—1900 câțĭ oamenĭ nu au murit moarte naturală. In aceĭ 5 anĭ de sus în capitala țăriĭ 1233 de înșĭ și-au pus capĕt viețeĭ lor, dintre carĭ 910 au fost bărbațĭ și 323 de femeĭ. Este de observat, ba dintre ceĭ 1233 de înșĭ ceĭ maĭ mulțĭ s'au omorît în vêrstă de 20—30 anĭ, deși 103 face numĕrul acelora, carĭ au ajuns și la 60 de anĭ a viețeĭ lor. După lege ceĭ maĭ mulțĭ au fost cătalicĭ și apoĭ urmează neamul luĭ — Juda, ovreiĭ. După ocapația lor eată cum urmează: 1 banchier, 49 negutătorĭ, 93 funcționarĭ, 1 preut, 8 advocațĭ (aĭ luĭ să fie nota culeg.), 4 medicĭ (pĕcat de eĭ, nota culĕg.) 6 învĕțătorĭ, 3 ziariștĭ (și de aceștia îĭ pĕcat, că și așa îs puținĭ luminătoriĭ popoarelor Nota culeg.) 1 pictor, 3 teatriștĭ și alțiĭ mulțĭ încă, dintre cari ceĭ maĭ mulțĭ au fost oamenĭ sĕrmanĭ și n'avênd de lucru nu au avut nicĭ ce mânca și astfel și-au ales moartea de bună voie.

Pentru plătitoriĭ de dare ministrul de finanțe a dat o ordinațiune, în înțelesul căreia aceia, carĭ n'au plătit încă darea directă pe timpul din 1 Maiu 1903 până în 1 Maiu 1904, pot să ceară amânare până 1 Septembre a, c., orĭ ca să facă plătirea în rate. Cererile se pot face în scris orĭ și numaĭ cu vorba la direcțiunile finanțiare sau la oficiile de dare Cererile sunt scutite de timbru. Pentru restanțele de dare de înainte de 1 Maiu 1903 nu se dă amânare.

Preoțiĭ militarĭ se vor înmulți în viitor. Delegațiunea austro ungară a hotărît, că la 2720 rom.-cat., la 2326 gr.-cat, la 2115 gr.-or., la 2350 evangelicĭ și la 3000 feciorĭ reformațĭ să fie aplicat câte un preot militar.

Sanator pentru muncitori bolnavi. Dr. Stefan Wosinschi, a înființat pe proprietatea sa dela băile de pucioasă din Balf. comitatul Sopron, un sanator stabil pentru muncitorĭ, care este provĕzut cu 100 paturĭ, e deschis în tot decursul anuluĭ și primește atât bărbațĭ cât și femeĭ bolnave. Tractamentul bărbaților e separat de al femeilor.

Pentru întreținerea câte a unuĭ bolnav în sanator cu cercetarea medicală și cu folosirea băilor, în zilele de vară se plătește cor. 1.96, ear în cele de iarnă, cu încălzit și luminat cu tot, cor. 2,16.

Intreținerea constă: din 1, locuință cu haine de pat și cu serviciu; 2, dejun, la care se servește 4 dec. lit. supă și pâne; 3, prânz, la care se servește 4 dec. lit. supă dc carne; 150 gr. carne și 3 dec. lit. fertură: 5 scaldă caldă, naturală, cu pucioasă și băi minerale.

Taxă de cură nu solvesc nici membrii sanatoruluĭ muncitorilor și nicĭ aceia, carĭ dovedesc cu atestat în regulă, că sunt lipsițĭ de avere.

Pentru tractamentul medical, fără privire la lungimea timpuluĭ petrecut la băi, se solvește taxa de 6 cor.

Bolnavii sanatoruluĭ se bucură de o reducere de 25% la prețul medicamentelor și la bandagele medicale.

Acei bolnavi, cari în locul băilor de pucioasă calde, circumscrise mai zus, vor sĕ se folosească de băĭ cu apă electrică, de curent electric. de băi de noroiu, sau de cură de apă rece. se bucură dc o repucere de 50% a prețurilor de sus.

Atragem luarea aminte a muncitorilor nostri asupra acestui sanator.

Cine mă scapă de reuma și astma ce mĕ mistuie? La întrebarea asta până acum numaĭ dl Albert Müller din Budapesta (Vadász-utcza Nr. 42/F) a fost în stare să dea răspuns, căcĭ succesele obținute prin crucea duplă magneto-electrică R. B. 86967 sunt în adevăr miraculoase. Scrisorile de mulțumite ce zilnic îĭ sosesc sunt atât de mișcătoare! — O astfel de scrisoare-a primit de pe la anul nou dela dl Ioan Feit (Biserica-Albă): Prea St. Domnule Müller! Iau pana in mâna ca să-țĭ esprim mulțumita mea ferbinte pentru crucea duplă magneto-electrică R. B. 86067 inventată de dta, căcĭ prin întrebuințarea acesteĭ crucĭ am scăpat de durerile mele astmatice carĭ 5 anĭ me chinuiseră. Un an întreg am zăcut în pat fără să fi fost în stare nicĭ să mă mișc. Acum însă nu maĭ sunt nevoit să zac în pat. Cu deosebită stimă: Ioan Feit.

Poșta Administrațiuneĭ

Danilă C. în Ravna. Abonamentul țĭ-e plătit până la 1-iu August 1904.

Timbre pentru rĕspuns Rugăm pe toțĭ aceĭ frațĭ și prietinĭ carĭ ne scriu și doresc vre-un rĕspuns oare-careva să ne trimită timbre, mărcĭ poștale (ștemple), căcĭ partida nu-ĭ în stare să rĕspundă tuturor fraților.

Aducem deci tuturora la cunoștință, că de azi în colo numai celora le vom rĕspunde, cari în scrisorile trimise nouă, pun și timbre.

Sigil. Organele partidului nostru din fiecare comună au lipsă de sigil (peciet), cu care să întăresc scrisorile ce ni-se trimit. Deci fiecre organ are trebuință de un atare sigil (peciet.)c Pentru a încunjura cheltueli zădarnice secretariatul partidului nostru socialdemocrat reorgan isat, s'a hotărit să trimită organelor sigile (pecietu̇ri) mari cu 6 coroane, ear cele mici în preț de 5 coroane. Banii se trimit înainte.

Piațul

Carne de vită	1 cor. 80 fil. — 2 cor. 30 fil	
Carne de porc	1 » 48 » — 1 » 64 »	
Slanină proaspetă	1 » 36 » — 1 » 48 »	

Galițe:

Puiŭ	2.00—2.40 cor.	kilograma
Rață	2.00—2.40 »	
Gâscă	2.00—2,40 »	

Poame:

Mere	35—37 cor.	maja
Pere	52—72 »	

Legume:

Crumpĕnă: 400—480 cor. o sută de maji.
Ciapă cu 50 kilogram 15—17 cor.

Bucate:

Grâŭ	9.00—9.72 cor.	50 kilograme
Secară	6.90 »	
Ovĕs	5.03 »	
Cucuruz	5.35	

Tipografia Ștefan Nagel
Budapesta, VII., Vörösmarty-utcza 17.